

فوق العاد است باینطور که باینکه در آنجا از احوال ایران بیرون نمایند و از آنها اطمینان حاصل کرده بر سرته و تاتیا معلوم میشود مادامیکه پسرهای قوام در آنجا نبوده گویا خبری نبود حالا هم باینه تحقیق کرد و عمده چیزیکه ما را سرگردان کرده است نبودن مجازات است اگر چند نفر تعقیب شوند و مجازات بر سرته انتظار نمیشود.

اسدالله میرزا - حاکمی را که یک معنی میفرستد او مسئول نظم آنجا است نظام السلطنه خودش نظم شیراز را بوجود پسران قوام میداند دیگر آنها زیاد است

حاجی محمد اسمعیل آقا - رأی همان است که آقا میرزا ابوالحسن خان گفتند باید نظام السلطنه را خواست و از آن تحقیق کرد

رئیس - بلی باید و کلای قنارس بروند تلگرافخانه تحقیق کنند تا تکلیف معلوم شود (تلگرافی از کردستان بعنوان علاء السلطنه وزیر امور خارجه رسیده بود - فرائد شد قریب باین مضمون اگر بدتر و ذوات رجوع فرمائید مستعصر خواهد شد که بلوک بانه و کردستان با سر دشت و ساوجبلاغ و غیره در یک خط است. و بیک زندههای آنجا نمیدی میکردند از حکومت بانه جلو گیری میشد مشیر الملک است افتاد بعد از ورود نفع السلطنه شرف الملک را حاکم آنجا قرار دادند اهل بانه خواستند باز حکومت بانه بانه رجوع شود شرف الملک را جواب دادند که تقسیم بمانی شده ایم از آنجا بیکه کردستان و ساوجبلاغ و غیره باستانی هم مذهب هستند از طرف عثمانیها بآنها تحریک میشد که بآنها همراهی بنمایند جناب نفع السلطنه از پولتیکات آنجا سالها است اطلاع دارد جلو گیری کردند حالام چند فوج لازم است برای حفظ حدود اینجا که جلو گیری نمایند راپورت از ملازم فرائد شد قریب باین مضمون که حسن خان ایلخانی با جمعیت زیاد بدیوانخانه ریختند و چند مقام بحکومت زده و دست فرمایشی هم زخمی شده بعد خبر داده شد حسنخان از دیوانخانه بیرون رفت مختصر اسبابی از حکومت برده شد روز دوم رمضان باین حکومت و حسنخان صلح شده)

آقا سید حسین - حسن خان انجمنی تشکیل داده حکومت او را خواسته و کار سر زده است از آن طرف بوزارت داخله تلگراف کردند جواب داد این شد که آنها هم ریختند در دارالحکومه حکومت را زدند.

آقا میرزا محمود - خوب است زودتر وزارت را انتخاب کنند.

رئیس - میشد اطلاع داده شده.
لسان الحکما - امروز خوب است سفیر از صحبت اروپا و بانه صحبت نکنیم در صورتیکه روزنامهجات خارجه امروزه بلیتیک ما را مینویسند چنانچه این کمیسیون برود مسلماً دولت عثمانی تسلیم خواهد نمود علت تاخیر کمیسیون چیست؟

وکیل الرعایا - چرا محتشم السلطنه نمیرود؟
رئیس - دیروز تلغین کرده است که با آن شرایط میروم.

حاج امام جمعه - اوسپرداری میروم یا برای مأموریت اگر مأمور است اینها برای چیست؟
آقا میرزا ابوالحسن خان - از فرار آمدن کرد

استعفا داده است و همین امر امروز در روزنامه اعلام کردم.

رئیس - بلی استعفا داده است
وکیل التجار - با آن ترتیب که بانک دولت همجواری این طور تمدی میکند و کسی نباشد بگوید چرا وقتی هم که مأموری معین میکنیم باین بهانه ما متمسک شویم چه باید کرد کیست که خدمت بدولت و مملکت را در عهده بستاند.

اسدالله میرزا - این مطالب را از زوری تلگراف روز میگویم که در مقابل اظهارات سفیر ایران و غیره دولت عثمانی اظهار داشته که من ابداً در خاک ایران تصرف نکرده ام و بنام در بازهای دول هم همین اطلاع را داده است پس باید از این جا آدم برود که معلوم شود تصرفات او مسترد گردد.

آقا میرزا ابوالحسن خان - چنین مأموریکه وزارت خارجه معین کرد و باو گفته شد که توریس کمیسیون هستی نه سردار آیا اگر استعفاء داد باید او را جزو وزراء انتخاب کرد.

آقا سید حسین - استعفاى خودش را کتباً اظهار داشته است باها مین تلفون است.
رئیس - چدیروز کافدی بین نوشته که من استعفا دادم برای این که شرایطی کمین معین کردم فراهم نشده باین طور من نمیروم این عقیده است که او دارد ولی بنده میگویم که مأمور باید تنها سوار بشود برود.

آقا سید حسین - این که فوج حجاجه لازم نیست خوب بود اول باو گفته شوند این که بدو قبول شود بعد رد شود.

حاج معین التجار - آیا لازم است که از نوکر دیوان باشد اگر در مجلس کسی را که صلاحیت دارد مأموریت بدهند چه ضرر دارد که او برود جناب مستشار الدوله خیلی خوب است اطلاع و بصیرت هم دارند.

حاج امام جمعه - اگر بوجوب جناب مستشار الدوله این جا محتاج نبودیم خیلی خوب بود ولی وجود ایشان اینجا لازم است.

حاج محمد اسمعیل آقا - عقیده بنده اینست که همان محتشم السلطنه برود دشون هم از هر جا باشد باید تهنیه شود.

آقا سید حسین ققی زاده - آن سوه ظنی که ما بر حال دولت داشتیم و بیک اندازه هم حق بود کنار گذاشتیم مع ذلک در میان آنها کسبیکه کمتر طرف سؤطن بود محتشم السلطنه بود بقیقه بنده مرچه بگوید باید فراهم کرد دشون هم از خارج تهنیه شود بهتر است و تکیه فرمانفرما معرفت خیلی شرایط شد حالام اگر قانع است برو و الا هر طور میگوید تهنیه شود.

آقا شیخ حسین - آنروز که باینتراد را کرد اگر لازم نبود مجلس باید قبول نکنند حالا که قبول کرد باید مهیا بسازد.

آقا میرزا ابوالحسن خان - ما که گفتیم و قبول کردیم بعضی اینکه آدم درستی است او را خواستیم برو و حالام حاضریم ولی وزیر جنگ صلاح این طور دید که دشون از آنجا تهنیه شود بنده میگویم ایشان اگر در مقام خدمت بدولت و ملت هستند باید بروند.

حاجی میرزا آقا - این که میگویند اردو

بسیار است و قبول خود بضمیمه و بضمیمه مثل آقایان همی که استعفا است این که از برای انتظام داخله آذربایجان چند فوج هم از خارج لازم است.

آقا شیخ حسین - آنروز که فرمان فرما تلگراف کرده که دشون آذربایجان امیدوار نیستون شد من گمان کردم که آذربایجان دشون تهنیه خود را از برای یک وقتی نگاه داشته حالاً قانون اساسی بصره رسید دیگر چرا معطل هستند.

رئیس - این که گفته میشود دشون آذربایجان در تحت اطاعت نیست مثل این است که بگویند آذربایجان بلی است یا آنکه ازماملت نیست و حال آنکه این طور نیست در عهده کار آنها یش قدم بودند حالاً هم هستند همراهی آنها از همه بیشتر است البته خانه خودشان را میخواهند (مجلس ختم شد)

مذاکرات روز سه شنبه ۱۴
روضان المبارک دارالشورای ملی
غلامه مذاکرات روز یکشنبه ۱۲ را آنجا میرزا طاهر قرائت کردند.

مستشار الدوله - در باب پرداختن حقوق سنوات قبل مذاکرات میان آمده بود کلابه این حقوق به قسم منقسم میشود و قرار شد حجاجه حقوق پارسله داده شود و محل آنها هم عنوان قرض داخلی است که مجلس تصویب کرد ولی این فقره که از بابات بیون تیل داده بشود و حقوق از قرار تومان پنجهزار بطوریکه کمیسیون قرار گذاشته باید از مجلس بگذرد.

حاج امین الضرب - حالا آقایان باید ببینند یکی این که در باب حقوق بیون تیل داده شود و یکی اینکه به چه ترتیب داده شود اینها را مذاکره کرده رای بدهند.

آقا میرزا ابوالحسن خان - کمیسیون آنچه دقت در این خصوص باید بکنند کرده در باب مواجب اجزاء خارجه ما نمی توانیم حرفی بزنیم زیرا که آنها خرج معین دارند و دخل ندارند نباید حقوق آنها تمام و کمال داده شود.

وکیل التجار - مأمورین خارجه چنانچه گفته شد نیست که دخل نداشته باشد اگر درست حساب کنند زیاد تر دخل دارند از قبیل تذکره و غیره مگر قلیلی از آنها.

مستشار الدوله - خوب است در باب حقوق بیون تیل تفکیک شود یکی از برای مسگر و آحاد دشون تومان تومان داده شود صاحب منصبهای که خارج از فوج هستند مثل سایر ناس تومانی پنجهزار پرتله در باب حقوق سفرا و مأمورین خارجه چطور که مکرر گفتگوشده باید تمام داده شود و اگر کسر شود بعضی اشکالات پیدا می شود صحیح نیست گفتگو شود از تذکره هم چیزی فایده آنها نمی شود و همچنین دخل مشروع هم در همه جا که آنها مأمور هستند نیست فقط درجهت جاهست از بابات بیونتان هم حجاجه داده نمی شود فقط بار باب حقوق که مستاصل هستند داده می شود از انهم بآن کلام های بزرگ ممکن نیست داده شود زیرا که وجه و فایده بزرگ است.

آقا سید حسن ققی زاده - چه موجب فرامینی که دولت پاراد باب حقوق داده اگر داشت باید تمام و کمال بدهد ولی چون ندارد می گوئیم باید کسر خود بآن اندازه که ندارد باید کسب گذاشته شود.

باید تمام آنها را ملاحظه خواهند کرد.

احسن الدوله - گمان میکنم در مملکت ما آنها که فتنی ترند محتاج ترند و بواسطه بعضی تعبدات مغایر زیاد تر است پس خوبست باین تر از حد تومان گرفته تا بالا تر برسد بجهه واز پنجهزار هم باید خیلی متشکر شوند .

آقا سید حسن تقی زاده - اینک گفته شد از باین شروع بشود این را نمی شود میزان قرار داد زیرا که ممکن است يك نفر دوپست تومان موجب داشته باشد و هیچ هم محتاج نباشد و یکی صد هزار تومان داشته باشد و محتاج باشد .

حاج سید نصر الله - این مسئله خوب است اما اگر بشود تحقیق شود .

حاج امام جمعه - اینک باید ملاحظه فنی و فقیر شود خیلی سخت است و پس از تحقیقات کمیسیون باید یکی افلاس نامه بدهد و یکی ندهد این ترتیب صحیح نیست و کلیه این حقوق دو قسم است یکی از اذانه خدمت و یکی تفضلی . باید خدمت را جلو انداخت و مامورین خارجه هم آن طور که وکیل التجار گفتند نظر ایشان بچند نفر است تمام مامورین خارجه دوسال است داده نشده باید تمام داده شود و بالاخره عقیده بنده این است حقوق اشخاصی که استعفا دارند از سرباز و نوکرو مامورین خارجه که خدمت میکنند تمام داده شود و بآنها تیکه تفضلی داده شده تومانی پنجهزار داده شود .

مستشار الدوله - آنچه از ابات مغایر است باید تمام داد از ابات جیره و مواجب هم نباید کسر شود پس سرباز و صاحب منصبان قشونی را باید تمام داد اما آنها تیکه بعضی تسهیل وصول داخل در قشون شده اند باید کسر نمود اما از آن قلمهائی که خیلی دوش است باید خواهش شود که بیا تومانی پنجهزار بگیرند و بیا صرف نظر کنند .

احسن الدوله - خوبست آنچه در کمیسیون مایه تصویب شده روی کاغذ بیاید .

رئیس - آخرای چه شد ؟

صدیق حضرت - همان است که جناب مستشار الدوله گفتند .

رئیس - پس خوب است نوشته شود و رای گرفته شود .

اسدالله میرزا - از ابات حقوق سر بازا سابق قریب سیصد هزار تومان داده شده و يك روز هم صحبت شد که باید نظارت شود که باسفراد قشون داده شود بعد گفتند چون وزیر مسئول داریم لابد بافراد قشون خواهند رسانید حال خوب است کمیسیون مایه در این باب تحقیق نماید که این پول بافراد قشون رسیده است یا خیر ؟

آقا سید حسن تقی زاده - در اول امر که میخواهند فرض نمایند و صورت قروض دولت را آورده دوپست هزار تومان صورت دادند قریب سیصد هزار تومان پول داده شد هنوز آن دوپست و شصت هزار تومان باقی است .

میر السلطان - حقوقی که از اول سال بقشون داده شده قریب شصت هزار تومان حاجی دبیر الدوله تومانی پنجهزار خریدند است و حقوق اجزای خود را گرفته است .

رئیس التجار - دوپست و شصت هزار تومان پول گرفتند و ناپای سلطه تومان تومان صورت خرج داد در صورتیکه معلوم نیست چه شده است .

که برات در دست دارند باید ملاحظه کرد که کسیکه کافی است و خدمتش ظاهر شده است باید تمام داد و کسانیکه بوسیله و توسط معروف شدند ذی حق نیستند باید نداد اشخاصی را هم که استعفا دارند باید تمام داد و بجهه از اغیا باید خواهش کرد که عجاله مملکت مقروض است صرف نظر نمایند مقصود اینست تفکیک شود اشخاصی که ذی حق هستند تمام داده شود بهر حال باید سعی کرد که جمع و خرج مملکت موافقت کنند تا حال میبگیم که گمرک و مالیات و غیره حرام است برای این که نه در گرفتن ملاحظه داشتند و نه در دادن در همه اقراط و تفریط بود ولی حالا که مشروطه است و تمام کار را باید از روی عدالت کرد پس باید هم در گرفتن و هم در خرج کردن ملاحظه کرد .

میر زاهر تصنی قلیخان - گویا بانهزه که باید گفتگو شود مباحثه شده است خوبست نتیجه گرفته شود اولاً حقوق پونتیل را باید داد و اخیر رای گرفته شود و ثانیاً در صورت دادن آریا پنجهزار داده شود باز یادتر داده شود .

آقا سید احمد حسن تقی زاده - عده چیزی که باید مباحثه شود اینست که میان این دو مطلب باید معلوم شود می گوئیم از همه چیز باید صرف نظر کرد و فقط مکت و عدم احتیاج را ملاحظه کرد هر کس می تواند صرف نظر کند باید باو نداد و بآنها تیکه احتیاج دارند باید داده آن تیکه هم که آقا میرزا محمود گفتند که بیستم این پول کفاف می دهد یا خیر آنهم باید ملاحظه شود .

آقا میرزا ابوالحسن خان - این رای صحیح عاقلانه است ولی ما نمی توانیم بآن دلپی که گفته شد بسفرای خود چیزی ندیم ببلاده بعضی هم حقوق خودشان را بصرفا فروخته اند و گرفته اند چه باید کرد .

آقا سید حسن تقی زاده - عمل سرانهارا باید گذشته دانست آنها گرفته اند .

آقا میرزا ابوالحسن خان - پس آنوقت چیزی نمی ماند .

مستشار الدوله - این قاعده اساسی که آقای تقی زاده گفته خیلی خوب است ولی از ابات مامورین خارجه و سفرای عاوارات خواهیم افتاد و قرض می گویند که فلان سفیر دوازده هزار تومان استصوابی و مواجب دارد تمام مواجب خود او نیست بلکه بعضی مغایر و مواجب اجزاست و تفتیکه کسر گذاشته شد لابد سفیر هم از اجزا کپیر خواهد نمود پس فقط می ماند مواجب رگابی سفرا در این خصوص باید ملاحظه شود اما آن استصوابی کلیه مغایر سفارت خانه است نمی شود کسر شود .

وکیل التجار - سفرائی کدر ممالک دور دست هستند صحیح است باید بآنها داد ولی بعضی هستند که من خود می دانم از هیل تذکره چند می برند که اضافه از مواجب آنها است و باید ادربوجه مانیت و هیچ نمی دانیم پس نباید بآنها داد .

آقا سید حسین - مغایر و حقوق اجزا چطور آنها را که باید داد .

بحر العلوم - این ترتیبی که گفته شد که هر کس بضاقت دارد ندهند و هر کس بضاقت ندارد بدهند تشخیص این مطلب خیلی مشکل است .
آقا سید حسن تقی زاده - چنان باید روی در حکم بدهید تشخیص در موضوع با کمیسیون است

اسدالله میرزا - مرضی که بنده میخواستم بکم آقای مستشار الدوله گفتند میخواستم عرض نمایم آنچه وکیل التجار گفتند نظرشان بمامورین روسیه و عثمانی است که فی الجمله دخل دارند ولی در سایر نقاط فرنگستان ابدآ دخل ندارند .

آقا میرزا محمود - از فراد معلوم سه مسئله مطرح شد یکی مغایر مامورین خارجه که ابدآ اطلاع و رانی ندارد دیگر در باب حقوق ارباب حقوق که مستأصل هستند در حقیقت هر چه زودتر باید داده شود و نیز باید ملاحظه شود که این وجه بنام میرسد یا خیر یا این که جمعی اهل میآیند بیکرند و بعد باقی میماند باید این مطلب را کمیسیون ملاحظه نماید .

آقا میرزا ابوالحسن خان - این که گفتند بعضی از مامورین خارجه هستند که پول دارند و محتاج بپواجب نیستند کم و کسر شود اعتقاد بنده این است که باینگونه مشخص باید زودتر داد زیرا که آنها چندان در مقام حفظ شئون دولت نیستند و خواهش میکنم یکی از آنها را بجای دیگری بگذارند فوراً خواهند گفت که مواجب من نرسیده و آن وقت بیعت بد نامی دولت میشود چنانچه مثل این را از مامور برو کسل مشاهده کردیم پس باید حقوق این گونه اشخاص را زودتر رسانید .

مستشار الدوله - با آن وجهی که فعلاً بعضی جاهان صورت داده شده ممکن است که تومانی پنجهزار ناهه شود و بجا که هم تومانی تومن داده شود .

ادیب - عقیده بنده این است که بافراد نظام و سایرین تمام تومان پنجهزار داده شود .

حاج سید عبدالعزیز - شهشالی - افراد نظامی را باید تمام داد تا خدمت کنند .

حاج سید نصر الله - بافراد نظام باید تمام داد .
آقا سید حسین - این سرباز و افراد نظام لب داخل نظام نیستند سر و دو نفر را شصت نفر مرج میدهند مقصود جناب ادیب هم همین است که این طور نشود .

آقا میرزا محمود - باید ملاحظه کرد وقتی که تمام مواجب سرباز را بدهند هیچده تومان میشود آیا انصاف است بگویند آنرا هم نصف بگیرند .

وکیل التجار - البته این ملاحظه را تماماً کمیسیون کرده و باید دیگر این طور تقلبات که سابق بوده در کار نباشد و حقوق مامورین خارجه را هم باید تمام داد و از آنها کارخواست که اگر بجهائی کردند مجازات برسد و عقیده بنده این است که انشاء الله بعدها حقوق افراد قشون بلکه زیادتر برسد .

حاج میرزا علی آقا - باید دولت را فرض کرد بکنش و این يك شخص قرض دارد و مدخل هم دارد و این پولها که گرفته شده مال دولت است که در وقت حقوق خرج دولت است این اشخاص

آقامیرزا محمود - قوام الدوله پیش وزیر لشکر بود و از این ترتیب خوب اطلاع دارد از او تعقیق شود .

وکیل التجار - در یکی دو موضوع تعقیق شود تا معلوم گردد والا بصرف گفتن فائده ندارد .

وکیل الرعایا - خوبست بعد از این کمیسیون ها اعمال خود در ماه بماه اطلاع بدهند تا معلوم گردد .

حاج امین الضرب - آنچه کمیسیون کار میکنند نتیجه را بمجلس اطلاع میدهند .

آقا میرزا ابوالحسن خان - مگر اینها منتخبین مجلس نیستند فقط حقی که شما دارید همین است که ماه بماه راپورت کار های خود را بمجلس بدهند .

اسدالله میرزا - خوب است نتیجه گرفته شود اینکه عرض میکنم راجع بوزیر جنگ است آقا میرزا حلیمان خان سررشته دار کل قشون از تمام اینها بصورت دارند خوبست از ایشان صورت بخواهید و کمیسیون ماله داده شود و بعد از تعقیب نظر تعقیق شود .

بحرالعلوم کرمانی - کرمان هم از ایالات معتبره ایران است چرا ازو کلای آنجا نباید در کمیسیون ماله کسی باشد جناب آقامیرزا حسن سالها در تجویل خانه ماله کرمان بوده است و خیلی مربوط بمالیات کرمان هستند خوبست مجلس تصویب کند ایشانهم جزو کمیسیون باشند .

آقامیرزا ابوالحسن خان - کمیسیون را باید مجلس انتخاب کند و باید ملاحظه نماید بقرینه بنده از هر ولایتی يك نفر که ربط بباله آنجا داشته باشد انتخاب شود و کمیسیون هم باید هر چند ماه بچند ماه تغییر داده شود .

حاج امین الضرب نتیجه در باب حساب قشون چه شد ؟

آقاسیدحسین - از وزارت جنگ باید صورت این سیصد هزار تومان و کسری را خواست .

حاج امین الضرب - اگر همه متفق هستند با داشت شود که بوزیر جنگ اطلاع داده شود .

وکیل التجار - صورت را باید خواست باتمام اشخاصی که مسئول این کار بوده اند تا با دقت رسیدگی شود و مجازات هم باشد .

وکیل الرعایا - خوب است اشخاصی که مسئول هستند در همین مجلس علنی جواب بدهند و مصرف را بپرسند .

آقامیرزا فضلعلی آقا - آقا میرزا ابوالحسن خان گفتند که کمیسیون باید همین طور باشد اما کمیسیون باید کار خودش را بمجلس بیاورد و معلوم کند وقتیکه تصویب شد آنوقت مشغول میشوند .

آقامیرزا ابوالحسن خان - یعنی باید نتیجه را بیاورند .

آقامیرزا فضلعلی آقا - کمییونی که کارش بمجلس نیاید آخرش این طور مذاکره میشود که نتیجه ندارد .

رئیس - کمیسیون ماله مشغول کار است هنوز کاری را تمام نکرده که نتیجه اش بمجلس بیاید .
آقامیرزا عماد - کمیسیون وقتی کمیسیون است که کارش بمجلس بیاید .

حاج امام جمعه - جزءه کار را که قبل از اتان بمجلس نیآورند همین که کار تمام شد باید نتیجه اش بمجلس بیاید اینست که کسی مسبوق از تسرتیبات و مقدمات مطلب نیست .

آقاسیدحسین قلی زاده - خوب شد که این حرف بیان آمد و خوب بود که گفته باید جزء بجزه و اسوژت بدهند ولی خوب است يك قدری دقت کرده ببینند که اگر بنا باشد جزء بجزه صورت رابدهند میشود مثلا دستور العمل هزار و سیصدویست و پنج خوانده شود که گذشته از طول زمان هیچ مطلب دست نمی آید اینها اینکه بیرون نویس شده است بایست رجوع شود باز در اینصورت مجلس نمیتواند اطمینان حاصل نماید زیرا که خیلی چیزها بیرون نویس شده بجزه مگر بنا شود رای داده شود . مجلس نمیتواند از روی واقع رعایت حقوق مردم را بکنند بلی باید مجلس از کمیسیون بپرسد که شما چه چیز را مانند قرار داده اید و باین طور رفتار کرده اید آنوقت خواهید گفت که مجلس مارا انتخاب کرده که دخل و خرج مملکت را مساوی نمایم بهر حال نمی شود تمام کتابچه ها را آورد و خوانند و بآن ترتیب بیکسال هم زیادتر طول میکشد .

حاج امام جمعه - اینکه میگویند کسر بشود معلوم است کسرم هم باید بشود ولی گفتگو در کیفیت کسر است که چه طور باید کسر بشود من عقیده ام این است کمیسیون بر حسب ماموریت که از مجلس دارد نتیجه را باید بمجلس بیاورد .

آقاسیدحسین قلی زاده - کمیسیون نتیجه کسار خود را بمجلس میآورد اما جزء بجزه نمی آورد .

صنیع الدوله - چون کار کمیسیون ماله جزئی نبود که زود بمجلس بیاید نتایجش بعد بمجلس میاید و صورت خلاصه آن این است که اینقدر مملکت مالیات دارد و اینقدر مخارج دارد و اینقدر کسر دارد مابین طور کردیم که مساوی شود حالا باید فهمید که این پول را مردم برای چه میدهند آیا از روی قانون داده میشود یا هوائی داده میشود اگر هوائی داده می شود برای چه میدهند اولاً آنمردی که این مالیات را میدهد برای این میدهد که مال و جاننش در امنیت باشد .

حسام الاسلام - تمام این غرامیهاست سرکار راجع بقبل است زیرا که هنوز کمیسیون ماله عمل خود را تمام نکرده پس از آنکه عمل خود را تمام کرد آن وقت باید ببینند که از چوی چه اساسی کار کرده ما دوسنجه داریم یکی اینکه جمع و خرج مملکت باید مساوی باشد یکی هم غلط نامه ایست که افراط و تفریط شده وقتی غلط نامه خوانده شود همه تصدیق خواهند نمود که باید این افراط و تفریطها کسر شود .

حاج امام جمعه - صحبت در این بود که باید چیز را تصویب کرد که انسان مسبوق باشد تا کار تمام نشود نمیشود تصدیق کرد .

حاج محمد اسامعیل آقا - آنچه جناب صنیع الدوله گفتند از آن روشن تر و واضحتر نمیشود حالا باید فهمید که مستحق و غیر مستحق کیست آنها که از پیش بردند هیچکدام مستحق نبودند والا امروز چند وقت است که میفرمایند سه شوج نهی کنند نمی توانند پس آنها را باید از سر مرتب کرد .

صنیع الدوله - تمام فرضیات صحیح است و تمام امورات این مملکت قابل اصلاح است یعنی قلمط بوده باید تصحیح کرد اما همه میدانند که امورات تدریجی الحصول است و امروزه تمام نظر بهمان شش کرور کسر محل است که بیک اندازه اصلاح شد مجالته همین طور خوب است در ابورن آن را هم بمجلس خواهند داد و ملاحظه خواهند فرمود و اینکه جناب حاج امام جمعه گفتند که بجزئیات باید رسیدگی شود خیلی خوب است ولی ممکن نیست بعلمت اینکه چهار هزار فرد است و روی هم هر کدام دارای ده اسم است نمی شود در باب هر کدام گفتگو کرده رای گرفته شود خیلی طول میکشد .

آقا میرزا فضلعلی آقا - مقصود این است که مجلس باین طور که کمیسیون از اول رسیدگی و ز ر کرده نظر نخواهد کرد در چند قلمی که کم و کسر شده است باید ببینند بعدا است یا نه .

اسدالله میرزا همه می دانند که در این مملکت اکثری هستند که امور معاششان از حقوق دیوانی میکندد اگر فرسد مستاصل می شوند در این صورت کمیسیون ماله بکوفتی را از برای دادن دستور العمل امسال و اتمام آن معین نماید که مردم بپندارند .

آقاسید حسن قلی زاده - تا آخر رمضان تمام می شود .

آقامیرزا ابوالحسن خان - تلگرافشرازی هنوز بمجلس نیامده که من بشوال و جواب کنم اما چیزی که بمن نوشته شده است این است که این مسئله مشه حب و بغض پسر قوام است نه صحبت مشروطه در این جا صحبت مشروطه کمتر میشود و از اینرو سید عبدالعسین لاری را خواستند و بار تفنگچی دادند که این حرکات را بکنند حالا وقتیکه آن تلگرافات شیراز آمد این تلگراف در مجلس خاص خوانده میشود .

آقاسیدحسین - چیزی در باب استغای محترم السلطانه خوب است نوشته شود که خیلی اهمیت دارد (لاشع از طرف انجنین آل محمد رسیده بود که از مندرجات جریده جبل المتین اظهار دلگشایی داشتهای توفیق کرده بودند قرائت شده)

حسنعلی خان - مجلس اگر قانوناً بخواهد در باب روزنامه جبل المتین دخالت میکنند و الا بجز این انجنین و سایر انجمنها کاری نخواهد کرد .

حاج سید نصرالله - من با کسی فرض ندادم ولی جبل المتین چرا مطالب زیر پرور مرا تعریف کرده است و محل بحث قرار داده است ما در راه تحصیل این مجلس رنجه بردیم با هم شریکتابین مجلس را گرفته ایم چرا باید مطالبی درج شود که مستمسک بدست دیگران بیفتد مگر نمیدانید که روزنامه مابه حیات و معات يك مملکت است باید قلم روزنامه نویس يك باشد .

صدیق حضرت - وقتی که روزنامه صورت را قبل توفیق شدن عرض کردم که بجز از توفیق يك مجازاتی هم در بین باشد (کافذی از انجنین خراسانیان رسیده بود قرائت شده شعر بود بر این که اگر وزیر نظام بریاست قشون خراسان از طرف مجلس میرود صحیح است و الا بچه قانونی میرود قانون وزارت جنگ هم که نیست) (گفتند این اظهار صحیح است)

وکیل التجار - چون آنجا قدری امن است

ایش ندارد این است از فراری که شنیدم او را رواه
کنند از برای همین مطالب از فرار مذکور وزیر
چک راضی نبود ولی گفتند باید برود .
حاج سید عبدالحسین شهبهانی - یارسال
که این ترتیب نبود رفتن سیه - لاریچقدر اسباب خسارت
و ضرر اهالی آنجا شد .

حسن علی خان - باید معلوم شود که مأموریت
قشون و نظام با کیست اگر این طور است هیچ وزیری
نیغواند خود را مسئول بداند .

رئیس - اینها هم همین طور نوشته اند که
بصوب وزیر جنگ است یا خیر؟ پس باید یادداشت
شود که از وزیر جنگ سؤال شود (لائحه) از حرام الاسلام
فرائت شده که اجازه مرخصی خواسته بودند بروند
رخت و معاودت نمایند

محقق الدوله - خوب است اقدام نمایند که
بوجه نظامنامه نوائس و کلای آنجا را انتخاب کرده
بخودشان بیاورند .

(مجلس ختم شد)

**مذاکرات پنجمین شبانه ۱۶ شهر رمضان
دارالشورای ملی**

خلاصه مذاکرات سه شبانه ۱۴ را آقای حاج سید
نصراة فرائت کردند .

نایب رئیس - لائحه که در باب دادن حقوق از
کمیسیون مایه نوشته شده است فرائت شود اگر تصویب
میکند که بگذرد و الا هر طور صلاح میدانند همان طور
شود فرائت شد قریب باین مضمون چون از بابت سنوات قبل

از حقوق صاحبان حقوق مبلغی مانده بود و بطیقات نو کرباب
از روی اضطرار و استیصال در سدد مطالبه برمی
آمدند و از جهت ضیق مایه هم تمام حقوق آنها
ممكن نبود پرداخته شود کمیسیون مایه چنین تصویب
کرد که از بابت بقایای یونت قبیل اولاً مواجب و
جیره قشون و صاحب منصبان داخله قشون و مأمورین
وزارت امور خارجه که مقیم در ممالک خارجه هستند
بالتام بانساض داده شود تا باین حقوق صاحبان مستمری
از فرار تومانی پنجاه هزار داده شود تا لئالی طلب بیوات
قللهای بزرگ که محتاج باین محل مخصوص نیستند
بماند راساً مواجب های شخصی صاحبان ادارات
محتاج بنظر ثانویست

آقای میرزا فضلعلی آقا - این مطلب باید
معلوم شود که این طلب راجع است بیونت قبیل یانه
دیگر اینکه این انساط توضیح شود .

آقای میرزا ابوالحسن خان - چون این پول
حاله شاید کفاف ندهد این است که نوشته شده است
بانساط داده میشود البته تا سه قسط یا چهار قسط
داده میشود شما باید دادن را تصویب کنید و آننگهی
دادن انساط تکلیف مجلس نیست او با وزارت مایه
است اگر وجهش حالا کافی است یکدقمه میدهد

لسان الحکما - عقیده بنده همین است که
ترتیب دادن حق مجلس نیست فقط تصویب در دادن
با مجلس است .

وکیل التجار - گمانم اینست اگر انساط را
مجلس بداند ضرر ندارد بجهت اینکه شاید چهار
سال طول بکشد یا اینکه انتهای آنرا معین کنند .

آقای میرزا ابوالحسن خان - این قسط را بعد
نیشود معلوم کرد .

حاج امین الضرب - گمانم این است که حالا
گفتگوی انسانی نمانده ندارد .

حاج امام جمعه - آیا بینیم این استعراض
از داخله را بجهت دادن دروجه این حقوق مجلس
رای داده یا خیر ؟

نایب رئیس - بلی اگر در نظر تان باشد در
چند روز قبل رای داده شده حالاهم برای اینست که
بینیم این پول داده شود یا خیر ؟

آقای سید حسن تقی زاده - بنده امتیازم این
است که مجلس دو کلا خوب بود اول بدانند که پول
چقدر دارند و قرض چقدر دارند آنوقت شروع باین
کار کنند یعنی اول بدانند این وجهی که دارند کفاف
بتمام حقوق قشون و مأمورین خارجه و سایرین در تومانی
پنجاه هزار مینماید یا خیر تا بعد طوری نشود که کفایت
نکنند و تولید فساد شود .

وکیل الرعایا گفته شد دو کرور قرض از برای
سفر اموارین خارجه و سایر از باب حقوق کافی است
منتهی این است که این دو کرور جمع نشده است .

آقای سید حسن تقی زاده - حرف دو کرور
بیشتر نیست بلی هر چه ممکن باشد باید قرض کنند
ولی باید دانست که این پول میرسد یا خیر ؟

آقای میرزا ابوالحسن خان این - سوالیست که
آقای تقی زاده از خودشان میکنند زیرا که باید کمیسیون
مایه بداند که قروض چه قدر است و چه قدر هم باید داده

آقای سید حسن تقی زاده - کمیسیون مایه میدانند
قروض چه قدر است و چه قدر میتوان داد آنهم ممکن است
که همین شود ولی اینکه چه قدر پول داریم نه کمیسیون
مایه میدانند و نه مجلس .

آقای میرزا محمود - بنده مخصوصاً دیروز
که صحبت شد بر سیدم از مستشار الدوله فرمودند
تخمیناً سه کرور بوده حالا که نصفه داده می شود
هفتصد و پنجاه هزار تومان میشود سصد هزار تومان
رسیده باقی هم از بعضی وصول میشود تقریباً اطمینان
حاصل میشود .

حاج محمد اسمعیل آقا - در یارسال پس از
گفتگوی زیاد فرار شده که استعراض از داخله بشود و
همین اندازه که قرض میشود در این بین وزیر مایه
طوری بنمایشند که بیک اندازه حقوق ارباب حقوق
رسیده باشد .

حاج امام جمعه - اینقدر حاجتی که بمایه و
پول داشتیم بعد از زحمت های زیاد فکری که کرده اند
گفتند که بانگی تشکیل شود که اسباب راست باشد بعد
از فکر زیاد این بود و این هم اسباب خیلی آسایش
بود چون پول نبود گفتند از داخله استعراض کنند پولی هم
که از داخله تهران بدست آمد همین بود حالا آیا بعد از
دادن این پول در فکر بانک هستند بلایستند اگر هستند
که بانک بی اسباب میمانند اگر بخواهید از خارجه قرض
کنید که نمی شود در داخله هم که پول نیست و دیگر
کسی پول نمی دهد حالا سؤال میکنم اگر این پول را
دادید کار شما اصلاح میشود یا نه شما هزار کار دیگر
دارید از خارجه هم که نیشود قرض کرد چه ضرر داشت
این دو کرور را با آن یک کرور میگذاشتید در بانک
و بواسطه اعلان بولاتای هم چند کروری جمع میشد
دو سه کرور هم وزیر مایه بدهد باین شش کرور بانک
را تشکیل بدهد آنوقت اداره مایه شامرتب میشد
ولی باین ترتیب با زهمان است که بود و این هم هست
که از همه واجب تر دادن حقوق است ولی باید ملاحظه

کرد که فردا میتلا بیک زحمت بزرگی نشویم .
مستشار الدوله - فرمایشاتی که آقای حاج امام
جمعه در باب بانک فرمودند صحیح است و تمام
مطابق است با آن چیزیکه در این چند ماه گفته
شده ولی افسوس که بانک تشکیل نشده و آن هم
بواسطه فقدان وجه بوده و این طور هم که ما را
مجبور بقرض داخله ننوده همانا شدت استیصال ارباب
حقوق است بلی اگر شدت استیصال آنها نبود
البته آن وجه اشرفی و این استعراض را با آن دو
کرور یا علاوه در بانک میگذاشتیم اما در باب
بخش فنیها امساله بمقیده بنده بواسطه بعضی احتمالات
باید باشد بجهت بعضی مخارجات لازمه پس فقط
پولی که فعلاً هست همان استعراض داخله است
از بابت مایه هم ممکن نیست همراهی بیبانک
شود زیرا که هنوز یک قدری کسر محل داریم
و شدت استیصال ارباب حقوق باعث شد که این
استعراض از داخله شده تا گروهی از اهل طهران
و خارجه از طهران آورده شوند هر گاه بشناسد
که این پول را بگذاریم بیبانک و حواله ارباب
حقوق را آنجا بدهیم شاید تا دو سال دیگر هم
بانک تشکیل نشود و آننگهی باین ترتیب که کمیسیون
قرار گذاشته داده شود آنها بطور های دیگر از
ما بگیرند بطور که تویچی ها در جای دیگر
متعصن شده وجهی گرفتند و همچنین قاجاریه و غیره
پس باین ترتیب که این قرض داده شده و مجلس از
این استعراض خلاص گشته از روی دقت و فرصت
تشکیل بانک خواهد کرد .

حاج امام جمعه - در اغلب مطالب شما بنده
هم شریکم ولی اینکه گفتید بدو کرور سه کرور
بانک تشکیل میشود بنده میگویم این دو کرور
که در طهران موجود است اگر بولاتای هم اعلان
شود البته بمقدار ده کرور دوازده کرور جمع
خواهد شد آنوقت با این وجه بانک تشکیل میشود
و اینکه یک کرور اشرفی احتیاجی داریم البته هر
روز بآن محتاجیم ولی چون حالاً ملاحظه بیک طرف
میکند که هر روزه نشود از او گرفت اما وقتی
بانک ملی شد هر وقت محتاج شدیم ممکن است
انی از او دریافت شود اما اینکه امسال مالیات
کسر دارد در این منم شریکم چنانچه پیش هم
گفته شد ولی یک مقداری از مایه امساله گرفته
شود که کار راه ببقند و اما اینکه حقوق یونت ابل
داده شود صحیح است خیلی هم مهم است ولی اگر
بشکل بانک مهادید بهتر بود تا کی باید در پرده
گفت هایت قوت ما در استعراض داخلی همین بود
این را هم کردیم حالا که این تمام شد در اکثر
پولی لازم شد از کجا راه میاندازید شاید محتاج
بفرستادن قشون شدید آنوقت چه خواهید کرد
مایه هم سکه امساله کسر دارد .

آقای میرزا عماد - همین پولی که بر مردم داده
میشود از آنها گرفته میشود در بانک میآید .

آقای میرزا ابوالحسن خان عقیده بنده این
است که ما نمیتوانیم مطمئن شویم که یک بانک
صحیحی داشته باشیم که اسم بانک روی او بگذاریم
چنانچه الان یک سال است گفتگو میشود اما
اینکه گفته شد این پول در بانک گذاشته میشود
محل این پول هم هنوز خالی است و موجود نیست .
مستشار الدوله - با آرزو نیشود کار را
درست کرد گنگشته این استعراض دو کرور نیست